

84 000 Eesti inimest tunneb ilmajäetust. Mida see tähendab?

EPP REMMELG
Statistikaameti
juhtivanalüütik

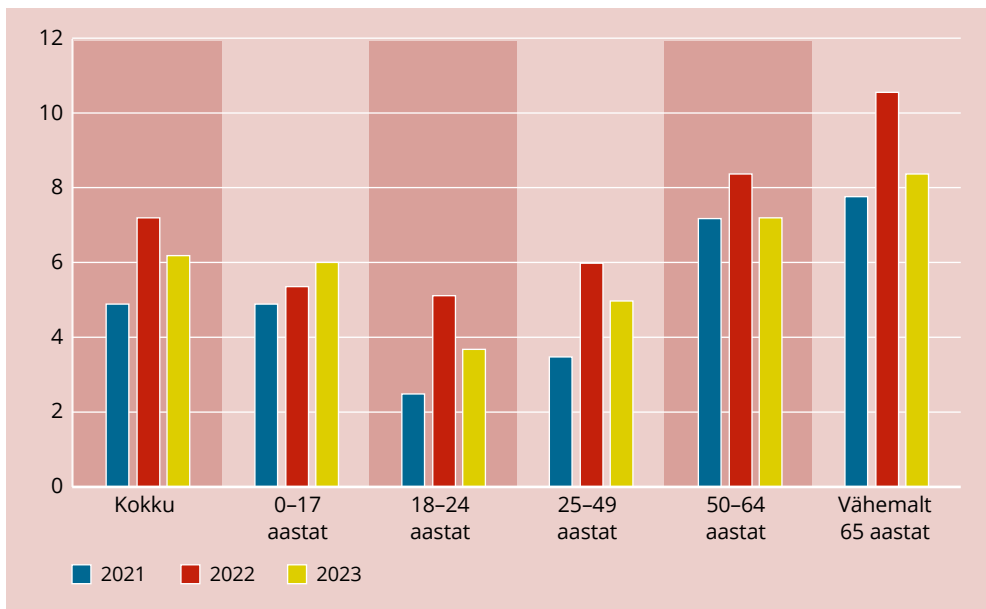
Statistikaameti andmetel tunneb ilmajäetust 6,2 protsenti elanikkonnast ehk ligi 84 000 Eesti inimest. Andmed näitavad, et kolmandikul Eesti inimestest ei ole piisavalt sääste ootamatute kulutuste katteks. Milliste tunnuste järgi ilmajäetust hinnatakse? Millised on peamised hüved, mida inimesed endale lubada ei saa, ja kes tunnevad ilmajäetust kõige valusamalt? Ühiskonna olukorda peegeldab statistikaameti korraldatud 2023. aasta Eesti sotsiaaluuring.

Statistikaameti juhtivanalüütiku Epp Remmelgu sõnul näitab ilmajäetuse määr nende inimeste osakaalu, kes tunnevad materiaalset ja sotsiaalset puudust. Ilmajäetuses elavaid inimesi ehk neid, kes ei saa endale mitmeid ühiskonnas

levinud hüvesid lubada, oli 2023. aastal ühe protsendi võrra vähem kui eelneval aastal. Ilmajäetust koges möödunud aastal 6,2 protsenti elanikkonnast ehk ligi 84 000 inimest. „Iga kolmas Eesti inimene tõdeb, et ei suuda katta ootamatuid kulutusi, ja iga neljas tunnistab, et kord aastas kodust eemal puhkamist käib üle jõu. Kahte paari korralikke välisjalatseid ei saa endale lubada aga üle 20 000 inimese,“ tõdeb analüütik.

MIS VAHE ON VAESUSEL JA ILMAJÄETUSEL?

Ilmajäetus on üks vaesuse tahkusi. Vaesuse mõõtmisel kasutatakse erinevaid meetodeid, hinnates vaesusrisiki (sh suhteline vaesus), sotsiaalset tõrjutust, ilmajäetust ja väga madalat töointensiivsust leibkonnas. Enam levinud vaesusnäitajad on meil suhteline vaesus ja absoluutne vaesus, need põhinevad sissetulekute analüüsimisel. Ilmajäetus kui üks vaesuse näitajatest põhineb aga isiku enda poolt antud hinnangule. Seega ei ole kõik suhtelise vaesuse piirist madalamat sissetulekut saavad inimesed kohe ilmajäetuses, sest osal neist võivad olla varasemad säästud

JOONIS 1. Ilmajäetus vanusegruppide lõikes.

Allikas: statistikaamet

või paljudel juhtudel ollakse ka harjutud väiksema sissetulekuga toime tulema ning selle järgi on kohendatud ka oma tarbimisharjumusi.

2023. aasta sotsiaaluuringu andmetel tundis ilmajäetust iga kuues suhtelises vaesuses elav inimene. Samas, 40 protsenti ilmajäetust tundvatest inimestest omavad suhtelise vaesuse piirist kõrgemaid sissetulekuid. See viitab ühelt poolt madalale suhtelise vaesuse piirile ja teisalt ka sellele, et neil isikutel võivad puududa säästnud või on lihtsalt kõrgemad tarbimisharjumused. „Seega, et saada tervikpilti ühiskonna vaesusest, tuleb jälgida erinevaid vaesuse mõõtmise näitajaid,“ toonitab Remmelg.

MILLISTE KOMPONENTIDEGA HINNATAKSE ILMAJÄETUST?

Ilmajäetuse määr näitab nende inimeste osatähtsust, kes ei saa endale võimaldada vähemalt viit komponenti 13st:

1. õigeaegne üüri- ja kommunaalkulude tasumine,
2. kodu piisavalt soojana hoidmine,
3. ettenägematute kulutuste katmine,

4. üle päeva liha, kala või nendega samaväärseid valke sisaldava toidu söömine,
5. nädalane puhkus kodust eemal,
6. auto,
7. kulunud või kahjustatud mööbli väljavahetamine,
8. kulunud riiete asendamine uutega,
9. vähemalt kaks paari heas seisukorras ja meie kliimas sobilikke välisjalanõusid,
10. kasvõi väikese summa kulutamine enda peale igal nädalal,
11. regulaarselt mõnes tasulises vaba aja tegevuses osalemine,
12. vähemalt kord kuus sõprade või sugulastega kokku saamine, et koos süüa-juua,
13. vajadusel isiklikul otstarbel koduse interneti kasutamine.

KES KOGEVAD ILMAJÄETUST ENIM?

„Kõige rohkem tajusid ilmajäetust 65-aastased ja vanemad elanikud (8,4 protsenti), kõige vähem aga 16–24-aastased (3,5 protsenti). Kõige rohkem vähenes

Meie leibkondadest tunnevad kõige enam ilmajäetust üksikvanemaga lastega leibkonnad.

ilmajäetuse tunnetamine üksikute alla 65-aastaste hulgas ning kõige rohkem kasvas see üksikvanemate hulgas,“ ütles analüütik.

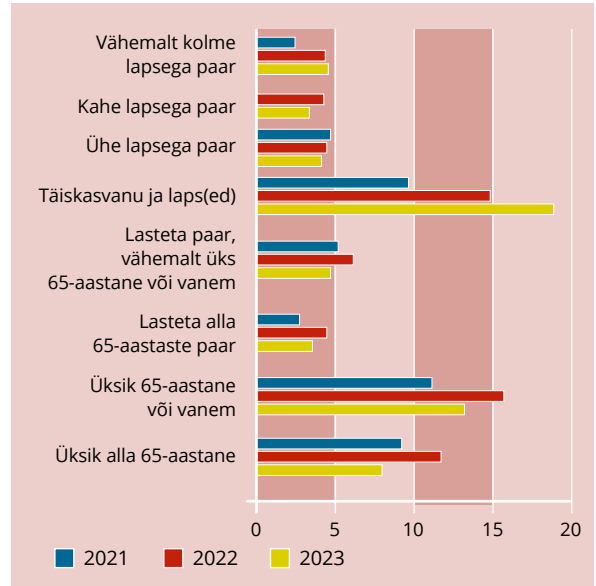
Meie leibkondadest tunnevad kõige enam ilmajäetust üksikvanemaga lastega leibkonnad. Viimase kolme aasta jooksul on nende hulgas ilmajäetuse määr kahekordistunud. 2023. aastal tundis ilmajäetust ligi iga viies leibkond, ületades nüüd ka üheliikmeliste vanemaeliste leibkondade ilmajäetuse määra. Üheliikmeliste leibkondade hulgas on aga viimasel aastal tunnetatud ilmajäetus vähenenud.

Naiste hulgas on ilmajäetuse määr kahe protsendi võrra kõrgem kui meeste hulgas. Madalaim ilmajäetuse määr oli 2023. aastal Tartu maakonnas (4%) ja Rapla, Jõgeva, Harju maakonnas (5%) ning kõrgeim Ida-Viru, Võru (12%) ja Põlva maakonnas (9%).

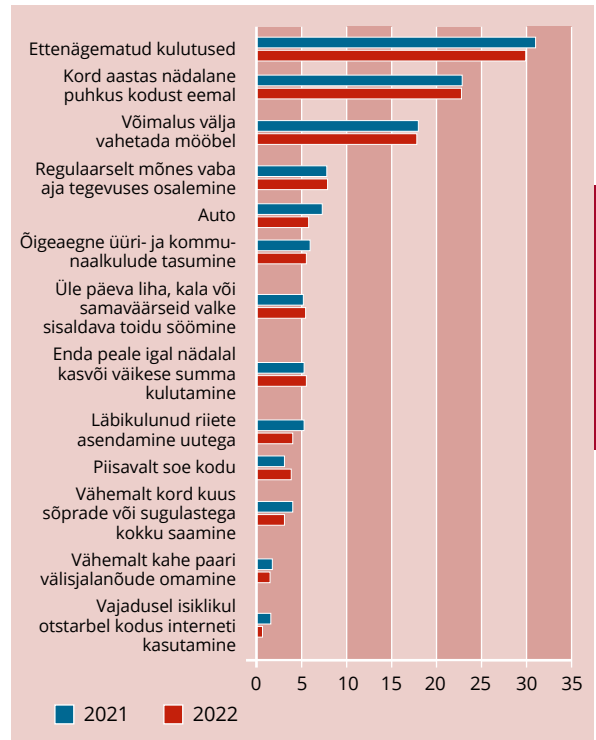
PEA IGA KOLMAS EESTIMAALANE EI TULE TOIME ETTENÄGEMATU KULUTUSEGA

Ilmajäetuse komponente eraldi vaadates näeme, et iga kolmas inimene ei tule toime 630 euro suuruse ootamatu kulutusega. Mõeldikuna kasutatava ootamatu kulutuse summa muutub igal aastal, selle suurus sõltub üle-eelmise aasta suhtelise vaesuse piirist. Seega pea kolmandikul eestlastest ei ole ettenägematuteks olukordadeks nii suurt summat kõrvale pandud ja nad ei saa vajadusel sellise summa laenamist endale lubada.

„Rohkem kui neli inimest kümnest ei saa endale lubada rahalistel põhjustel kord aastas nädalast puhkust kodust eemal.

JOONIS 2. Ilmajäetuse määr leibkonna tüübi järgi. Allikas: statistikaamet

JOONIS 3. Ilmajäetus komponentide kaupa, 2022 ja 2023. Allikas: statistikaamet

Siin me ei mõtle kaugeid välisreise, vaid ka kauneid telkimisega matkasid Eestis või kaugemal elavate sõprade-sugulaste külastamist,“ lisas Remmelg.

18 protsenti inimestest ei saa lubada mööbli väljavahetamist. „Kusjuures, siin ei ole mõeldud kohe korraga kogu kodu mööbli väljavahetamist, vaid lihtsalt kapi, diivani või mõne muu mööblieseme väljavahetamist, sh ka uue järelmaksuga või kasutatud mööbli soetamist,“ selgitas analüütik.

Vanusegruppide järgi andmeid vaadates näeme, et kolme esimest ilmajäetuse komponenti ei saa endale lubada kõige

enam üle 65-aastased inimesed. Kuid regulaarselt mõnes tasulises vaba aja tegevuses osalemist ei saa seda endale lubada pea iga kümnes alaealine (0–17-a).

Hinnangud põhinevad 2023. aasta Eesti sotsiaaluuringu andmetel, mille avaliku huvi peamine esindaja on sotsiaalministeerium. Uuringus osales 5564 leibkonda. Uuringuga kogutakse aastasissetuleku andmeid, seetõttu küsiti 2023. aastal 2022. aasta sissetulekute kohta. Aastasissetulek on vajalik vaesuse ja ebavõrdsuse näitajate arvutamiseks. Sotsiaaluuringut korraldatakse ühtse metoodika alusel kõigis Euroopa Liidu riikides.

KASUTATUD ALLIKAD

SUHTELINE VAESUS. Statistikaamet. –

<https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/sotsiaalne-torjutus-ja-vaesus/suhteline-vaesus>